

NASCITUR
PURPUREUS
FLOS

ŽIVOT
SVATÉHO
VOJTĚCHA

NASCITUR PURPUREUS FLOS

BRUNO
QUERFURTENSIS

Edidit, in linguam Bohemicam vertit,
commentariis auxit

Marie Kyralová

Epilogus Jiří Sláma

PRAGAE

2017

ŽIVOT SVATÉHO VOJTĚCHA

BRUNO
Z QUERFURTU

K vydání připravila, z latiny přeložila
a poznámkami opatřila
Marie Kyralová

Doslov napsal Jiří Sláma

P R A H A
2 0 1 7

Translation © PhDr. Marie Kyralová, 2017
Epilogue © prof. PhDr. Jiří Sláma, CSc., 2017

ISBN 978-80-7429-904-8

Passio
sancti Adelberti,
episcopi et martyris

(I.)

Nascitur purpureus flos Boemicis terris, maior filius ex parentibus magnis, aureum pomum processit e nobilibus ramis, progreditur pulchra facie sed pulchrior spiritu Voicechus puerulus, quod nomen interpretatum sonat consolatio exercitus. Pater eius erat vir magnus et praepotens, substantia eius integra, possessio diffusa. Est ei mortalium felicitatum copia, sub se positorum hominum unda, familia multa perstrepens, argento et auro plena domus.

Cum esset dominus terrae, fuit tamen mediocris homo: oratio rara sed habitaverat secum misericordia bona, neglecta castitas et larga pauperum cura. Mater ex genere Sclavorum erat nobilissima caro, digna iugalis iuncta digno marito, marito videlicet qui tangit reges linea sanguinis, quem longe lateque iura dantem hodie tremunt populi, Henrico regi accessit proximus nepos. Femina, aiunt, casta moribus, plena elemosinis, fidem loquens operibus nobilitati suae pulchrum responsum dedit, sed discipula virtutis bene fit rea custos fratris. Nam dum zelat zelo castitatis, dum fit familiaris famula orationis, dat viro occasionem peccandi non cum una sed cum feminarum turba. Bonus pater sed melior mater, optimus qui nascitur ex ipsis.

Utrpení svatého Vojtěcha, biskupa a mučedníka

I.

Vykvetl nachový květ v českých zemích, z vznešených rodičů se zrodil ještě vznešenější syn; zlaté jablko vyrostlo z ušlechtilých ratolestí; narodil se chlapeček Vojtěch¹ – jeho jméno se vykládá jako „Útěcha voje“ – krásný v tváři, ale ještě krásnější duchem. Jeho otec byl muž vznešený a velmi mocný², jeho majetek byl neporušený a panství rozsáhlé. Měl hojnost pozemských statků, spoustu poddaných lidí, dům plný zlata a stříbra se rozléhal hlukem početné čeledi.

Ačkoliv byl zemským pánem, byl to průměrný člověk: zřídka se modlil, ale vynikal v milosrdenství, o cudnost příliš nedbal, staral se však štedře o chudé. Vznešená matka byla ze slavného slovanského rodu³, důstojná manželka svého urozeného chotě; její manžel byl totiž pokrevně spřízněn s královským rodem, neboť byl vlastním vnukem krále Jindřicha⁴, který široko daleko uplatňoval svoji moc a dodnes se ho obávají národy. Žena, o které se říká, že byla čistých mravů, štedrá v almužnách a že vyznávajíc víru skutky, dávala krásný výraz své vznešenosti. Ale i když prospívala v škole ctnosti, nebyla dobrou strážkyní svého bratra.⁵ Neboť zatímco planula touhou po čistotě a příliš se oddávala časté modlitbě, poskytla mužovi příležitost hřešit ne s jednou, ale s mnoha ženami. Dobrý byl tedy otec, matka však lepší, nejlepší ten, jenž se z nich zrodil.

⟨ II. ⟩

Lacte plenus interea parvulus homo febricitans mortem vicinam parentibus minatur; fletum movet oculis videntium suos sidereos vultus. Pater fecit spissum gressum ad quem amat prae filiis filium, testatur crebris lacrimis, quantus vivat amor pueri in visceribus patris. Mors amara in foribus! ecce occurrit salus bene cogitantibus. Dixerunt ergo territi patres tremula prece: Non nobis, Domine, non nobis vivat puerus iste sed clericus in Dei Matris honore portet iugum tuum pulchra cervice. Sic dicunt ponuntque super altare Virginis et recessit in ictu oculi vis doloris, infantulus ad se redit sospes in omnibus membris.

Bona angelorum imperatrix augusta, perpetua virgo, sic in se clamantium ad Deum portat hominum vota; dum negare nescit corde petentibus, de caelo fert opem aegris mortalibus splendida stella maris. Signasti iam servum virgo Maria tuum.

⟨ III. ⟩

Qui cum intra plenilunium sensibilis pueritiae venisset rudesque linguae meatus ad loquelam extenderet, primis elementis inficiendus presbyterorum datur in manus. Tunc minister eius qui infantilibus cunis familiarius adhaesit, ut mos est humani ingenii, laborem fugiens parandis literis se comitem subtrahit. Propter quod arduum iter desperat, semel et secundo concita

II.

Když pak bylo děťátko odkojeno, dostalo velikou hořečku, takže se rodiče hrozili, že se už blíží jeho smrt, a všichni, kdo viděli jasnou tvář dítěte, byli pohnuti k slzám. Otec často přistupoval k synáčkovi, kterého miloval více než ostatní děti, a jeho slzy svědčily o tom, jak velkou lásku k chlapci chová ve svém nitru. Hořká smrt už stála ve dveřích; tu náhle napadla rodiče spásná myšlenka. Ve strachu o dítě vyslovili chvějícím se hlasem prosbu: „Ne pro nás, Pane, ať zůstane na živu tento chlapec, ale ať jako klerik nosí k poctě Matky Boží tvé jho na své krásné šíji. Po těchto slovech jej položili na oltář Panny Marie, a okamžitě polevila bolest, nemluvnátko přišlo k sobě a úplně se uzdravilo.

Dobrá a vznešená vládkyně andělů, ustavičná panna, tak předkládá Bohu prosby lidí, kteří k ní volají, neboť nedovede odepřít těm, kdo ji z hloubi srdce prosí, a přináší nemocným smrtelníkům z nebe pomoc, zářivá Hvězda mořská.

Maria Panno, již jsi označila svého sluhu.

III.

Když se pak smysly dítěte rozvíly a neobratný jazyk se postupně učil mluvit, svěřili ho do rukou kněží, aby ho naučili prvním základům vědění.⁶ Tehdy jeden služebník, který k Vojtěchovi už od kolébky velmi důvěrně přilnul⁷, vyhýbaje se – jak je to již v lidské přirozenosti – námaze, odepřel ho doprovázet na sjednaná studia. Proto Vojtěch v zoufalství nad obtížnou

fuga ad dulces parentes perrexit. Quo facto pater infrendens diris ictibus et vitalibus plagis fugam correxit et cum indignatione sequens non ab re filium tradidit amare salubribus scolis. Nam aperuit Deus puero aurem cordis et interiecto mensis spatio tanta gratia perfudit, ut exinde parvo seniori usque ad unguem philosophiae eius papa morum et magister sensuum foret.

〈IV.〉

Decursis itaque rudis infantiae balbutientibus annis Voicechus Davittico nectare potatus parvoque melle dulce canentis Gregorii pastus, ut partem suam comedat, ad septem panes sapientiae portatur. Traditur, inquam, ad ingenuam Parthenopolim, Theutonum novam metropolim, liberalibus disciplinis imbuendus. Quam urbem rex maximus, primus trium Ottonum, imperator augustus, in magnum archipraesulatum erexit et, ut hodie cernere est, sancto Mauritio in fluminis Albis pulchro littore pulcherrimam domum prope construxit.

Urbis episcopus tunc Adelbertus, ipse et primus, qui quem suo nomine Adelbertum vocavit, bonae indolis puerum Voicechum secundo crismate linivit. Haec cum facta essent, non norunt; postea quando finito scholae duello domum redeunt, recordata est mater pueri, quia Pruzis episcopus gentium positus cum idem Adelbertus per regnum patris iter ageret, deducit filium cum ungendis pueris, ut tunc primo eum crismate episcopus liniret.

cestou několikrát utekl a přiběhl k milým rodičům. Když se tak stalo, rozhněvaný otec ho krutým výpraskem a pádnými ranami potrestal za útěk a v rozhořčení – ale k prospěchu věci – dal syna do trpkých, ale blahodárných škol.⁸ Neboť Bůh chlapci zbystřil vnímavost srdce, a než uplynul měsíc, zahrnul jej tak velkou milostí, že se mu stal, když byl poněkud starší, po celou dobu studií vychovatelem v mravech a učitelem jeho rozumu.

IV.

A tak když uběhly žvatlavé roky prvního dětství, byl Vojtěch, napojený Davidovým nektarem⁹ a nasycený prostým medem sladce pějícího Řehoře¹⁰, doveden k sedmi chlebům moudrosti¹¹, aby pojedl svou část. Byl totiž poslán do vznešeného města Magdeburku, nové německé metropole, aby se naučil svobodným uměním. Toto město veliký král, prvý ze tří Otů, vznešený císař, povýšil na slavné arcibiskupství¹² a vystavěl nedávno na krásném břehu řeky Labe překrásný chrám svatému Mořici, jak je možno ještě dnes vidět.

Prvním arcibiskupem města byl tehdy Adalbert¹³, který nadaného chlapce Vojtěcha podruhé¹⁴ pomazal křížem a dal mu své jméno Adalbert. Tehdy se o tom, že se tak stalo podruhé, nevědělo, teprve později, když se po ukončení studií vrátili domů, vzpomněla si chlapcova matka, že když týž Adalbert, ustanovený jako misijní biskup u pohanů v Prusku, se ubíral otcovým panstvím, přivedla s ostatními biřmovanci i syna, takže ho tehdy biskup biřmoval poprvé.

Igitur ad frontem scholae hospes processit, ianuas timoris intrat, ubi plures epulas appositas cernere erat, quas prout cui venae in levo pectore saliant, amoena turba discipulorum avido ore carpebat.

Scolis praerat tunc Ohtricus quidam facundissimus, aetate illa quasi Cicero unus, cuius memoriale clarum usque nunc per omnem Saxoniam habetur. Quem quantus foret, discipulorum facies inspecta sine lingua sonat et per vicinas urbes circumquaque diffusa sophia digito monstravit.

Apponuntur ad unum pedagogus et herus legere, sicut consuetudo erat domi discere, et adest puero divina gratia, currunt divite vena ingenium, sensus et ratio. Hoc autem asserunt mirabile in eo, si forte magister amoveret pedem, ut proprium est vagis puerorum animis, aliquando prodeunte ludo totum consumpserat diem. Cumque de lecta lectione nec verbum saperet et bene iratus magister flagellare inchoaret: Dimitte me, inquit, legam! et dimissus, ut rem notam optime legit. Dicunt etiam tribus linguis pro una locutum, videlicet admotis urentibus virgis primum „Mi domine“ garrit; iam cum increscit dolor, qui legem non habet, eodem verbo nunc Saxo, nunc Sclavus misericordiam clamat. Auditoribus enim usus erat latialiter fari, nec ausus est quisquam coram magistro lingua barbara loqui.

Přišel tedy před vchod školy jako host, vešel do brány vzbuzující strach, kde bylo vidět mnoho předložených pokrmů, z nichž si veselý zástup žáků – jak komu pulsovala krev v mladém srdci – nabíral dychtivými ústy.

Představeným školy byl tehdy jistý Oktrik¹⁵, velmi výmluvný muž, téměř jako druhý Cicero té doby. Jeho slavná památka žije až dodnes v celém Sasku; jeho velikost hlásá beze slov už jen pouhý pohled na jeho žáky a ukazuje na ni prstem i moudrost, rozšířená po blízkých městech v okolí.

Vojtěchovi byl přidělen vychovatel a dozorce na čtení, tehdy bylo zvykem učit se doma; milost Boží byla při chlapci, bohatou žilou proudilo nadání, vnímavost i rozum. Tvrdí se o něm podivuhodná věc: Když náhodou učitel vytáhl paty, strávil Vojtěch někdy – jak je to vlastní nesoustředěné chlapecké mysli – celý den hrou. Když z uložené četby neuměl ani slovo, a pořádně rozhněvaný učitel ho začal bít, zvolal: „Pust' mě, přečtu to.“ A když ho učitel pustil, velmi dobře četl, jako by věc již znal. Také prý mluvil třemi jazyky místo jedním; když totiž učitel sáhne k palčivým prutům, nejprve volá „mi domine“, když již roste bolest, která nezná zákona, týmiž slovy prosí o milosrdenství hned Sas, hned Slovan. Bylo totiž tehdy zvykem, že žáci mluvili latinsky a nikdo se neodvažoval mluvit před učitelem barbarským jazykem.

〈VI.〉

Annos ter ternos in arena studii palestram exercet ingenii, effodiens terrae cordis obtusos sensus, contra ignorantiae densam noctem praetendit scientiae diem. Post capella regis magistrum tulit, scola dixit: Sat prata biberunt! discipulorum divisa manus certas sedes domosque revisant. Repatriat novo nomine Adelbertus, portans secum dulces sapientiae liquores, dat caris parentibus visus filius gaudium magnum. Hoc toto tempore adeo lascivus erat ut homo, incubat terrenis deliciis, vacat puerilibus iocis, querens cibum et potum ut pecus incurvat vultum, nescit cernere caelum.

〈VI.〉

Moritur interea Boemiae provinciae episcopus; et si est ut audivimus, coram astantibus desperata voce testatur, quod ab nigris spiritibus inmundis ad tartareum chaos incaute portatur. Praesens enim erat tunc Adelbertus, unus extrema videntium et verba morientis aure audientium. Quem, ut ipse post abbati in monasterio dixit, visionis illius magnus horror invasit et ad primam salutem direxit. Exinde emendare mores, frena ponere animis, desideria carnis igne divini amoris excoquere coepit.

VI.

Tříkrát tři roky vzdělával ve školní aréně své duševní schopnosti, dobýváje z půdy srdce zasuté myšlenky, zmocňoval se světla vědění proti husté tmě nevědomosti. Pak jim učitele odňal královský dvůr¹⁶ a škola řekla: „Dost se již napily louky.“¹⁷ Družina žáků se rozešla, každý se vrátil do svého sídla a domova. Vrátil se i Vojtěch s novým jménem Adalbert, nesa s sebou sladké nápoje moudrosti, a pohled na syna způsobil rodičům velikou radost. Po celý ten čas byl bujný jako každý jiný chlapec, oddával se světským rozkoším a prováděl chlapecké žerty, hleděl si jídla a pití, jako dobytče skláněl tvář k zemi, neuměl se dívat k nebi.

VII.

Tehdy zemřel biskup české provincie.¹⁸ A jestli je to tak, jak se proslýchalo, vyznal zoufalým hlasem okolostojícím, že ho černí nečistí duchové nezadržitelně unášejí do pekla. Vojtěch byl tehdy přítomen mezi těmi, kdo přihlíželi jeho posledním okamžikům a slyšeli slova umírajícího.¹⁹ A jak sám později doznal v klášteře opatovi²⁰, ten pohled ho naplnil velikou hrůzou a uvedl na cestu spásy. Od té doby začal napravovat své mravy, krotit své vášně a tělesné touhy spalovat ohněm Boží lásky.

〈VIII.〉

Conveniunt dux terrae et maior populus, et pro eligendo pastore varias sententias ducunt; omnes tamen ad ultimum manus levant, aera clamoribus implent: non habere meliorem, nec alium oportere esse suum episcopum, quam indigenam Adelbertum, cuius nobilitas, divitiae, alta scientia et placabiles mores cum tanto honore concordarent. Ergo in haec verba levatur terrae episcopus, mutata mente pius Adelbertus. Hac ipsa die ubi erat episcopium, audientibus multis, locutum est daemonium; cum presbyteri sacris imprecationibus urgerent, ut exiens de homine possesso daret honorem Deo vivo: Quid mihi molesti estis? inquit. Vae satis est mihi! Amplius hic stare non possum, quia electus hodie est populo terrae episcopus quem valde timeo, christicola Adelbertus. Sic ait, et quasi citius dicto cessit daemon impudens Spiritui sancto et ut flagello fugatus exivit homine sano. Cui rei homo qui hora illa praesens erat, Willico quidam, bonus clericus et sapiens, visibile testimonium asserebat; quod nos et legimus, cum ad abbatem nostrum hoc scripto folio mandaverat. Ipsum episcopus Adelbertus suae ecclesiae praepositum habuit, post super cordis arida flante Spiritu sancto, nobilem monachum mons Cassinus recepit.

〈IX.〉

Igitur electus episcopus auricomam Italiam vadit; quem obesae clusae artas vias egressum prima civitas Verona recepit, quae in fauce regni pulchre levat

VIII.

Kníže země a obec se sešli²¹ a uváděli různé návrhy k volbě nového pastýře. Nakonec však všichni pozvedli ruce a vzduch se rozechvěl voláním: že nemají lepšího a že nemá být jejich biskupem nikdo jiný než jejich rodák Vojtěch, jehož urozenost, bohatství, hluboká moudrost a přívětivost jsou v souladu s tak velkou důstojností. Po těchto slovech byl povýšen na biskupa země Vojtěch, po změně svého smýšlení již zbožný. V týž den, kdy se konala biskupská volba, před mnohými lidmi promluvil zlý duch, když jej kněží svatým zařikáváním nutili, aby vyšel z posedlého člověka a vzdal čest živému Bohu, a zvolal: „Co mě obtěžujete, je mi dost zle! Nemohu tu již déle setrvat, neboť dnes lid zvolil za biskupa země křesťana Vojtěcha, z kterého mám velký strach.“ To řekl, a sotva to vyslovil, ustoupil nestoudný démon před Duchem svatým a jako hnán bičem vyšel z toho člověka, který byl hned zdráv. Svědectví o té události podal jakýsi Willik²², který to viděl na vlastní oči, dobrý a moudrý kněz. Četli jsme jeho zprávu, když ji poslal našemu opatovi.²³ Tohoto Willika Vojtěch ustanovil proboštem svého chrámu, později, když do vyprahlého srdce zavál Duch svatý, přijala jej jako vznešeného mnicha hora Cassino.²⁴

IX.

Odebral se tedy zvolený biskup do zlatovlasé Itálie²⁵, a když přešel úzké horské soutěsky²⁶, přijalo ho nejprve město Verona, jež vypíná svou krásnou hlavu

caput. Ubi eum pastorali virga investivit Otto secundus, qui tunc loco patris rapidis cruribus montem imperii scandit; sed non dextro omine nec vivo maturaevae sapientiae signo rem publicam rexit. Et dum omne, quod vult regem oportere, sequi non bene putat, collectum orbem amisit et quam patris terror peperit pacem interfecit. Sensit Teutonum tellus mortuum nautam maris; sensit dormientem aurigam orbis, cum quo prospera Dei cucurrerunt, multa bona christianae religioni accreverunt. Migrans migravit Otto pius, Otto rigidus, fluxa gubernare doctus; cuius aurea tempora nunc gravi gemitu memorat, quando pressa malis sancta ecclesia absque ulla requie hostes insurgere dolet, duorumque oblita Ottonum antiquum nominat: Vere, inquit, meus felix mundus erat, Otto dum sceptrum gerebat.

Ergo archimandrita Mogontinus, gravis homo Willigisus, Adelberto, cui Deus interiori gratia benedixit, venerabile caput oleo unxit et in praesentia imperatoris ad sacerdotii altitudinem provexit.

⟨ X. ⟩

Ea tempestate effrena gens Luttizi pagani iugum christianitatis deponunt et, quo errore adhuc laborant, post deos alienos erecto collo cucurrerunt; et qui fugientes fugere nequeunt, christiani multi ceciderunt gladio. Tunc peccato Ottonis multa mala surrexere, maxima ubique et miserrima naufragia emersere, res publica turpitudines passa de solio descendit, christiana religio lacerata iram Dei sensit.

na hranicích království. Tam ho investoval pastýřskou berlou Ota II., který tehdy rychlým krokem vystoupil místo svého otce na vrchol moci.²⁷ Nevládl však říši ve šťastném znamení ani s živou a zralou moudrostí. Mylně se domníval, že se musí stát všechno, co král chce, a tak ztratil získaný svět a zničil mír, který se zrodil ze strachu před jeho otcem.²⁷ Pocítila německá země, že její kormidelník zemřel, pocítil svět, že usnul vozataj, za něhož se událo mnoho Bohu prospěšného a mnoho dobrého přibylo křesťanskému náboženství. Opustil svět zbožný Ota, pevný Ota, jenž uměl ovládat bouře²⁸; na jeho zlaté časy nyní vzpomíná s nářkem svatá církev, sužována útrapami, nemající klidu, když s bolestí hledí, jak povstávají stále noví nepřátelé. A zapomíná na ty dva Oty a vzpomíná na toho nejstaršího se slovy: „Blažený věru byl svět, Ota když nosíval žezlo.“

Arcibiskup mohučský Willigis²⁹, vážený muž, tedy pomazal olejem ctihodnou hlavu Vojtěcha, jemuž Bůh požehnal vnitřní milostí, a v císařově přítomnosti jej povznesl k vznešené plnosti kněžství.

X.

V té době divoký národ pohanských Luticů³⁰ ze sebe svrhl křesťanské jho a se vztyčenou šíjí se rozběhl za cizími bohy – s tím bludem se potýkají dodnes – a mnoho křesťanů, kterým se nepodařilo utéct, zahynulo mečem. Vinou Otovou tehdy povstalo mnoho zla, všude docházelo k velikým a žalostným pohromám, pohaněná říše se zřítíla ze své výše a rozervané křesťanské náboženství pocítilo Boží hněv.

Actum est bellum cum Polanis, dux eorum Misico arte vicit, humiliata Theutonum magnanimitas terram lambit, Hodo pugnax marchio laceris vexillis terga vertit. Alia hora quem rex congregat optimus populus et qualem postea videre non contingit valde grandis exercitus, cum esset melius zelo pugnare cum paganis, sine reverentia fraternae christianitatis congregiuntur cum Karolinis Francis. Expectare non audent qui in viribus regni iratum imperatorem sciunt, non durantes cedunt hostes ad virorum fortium impetum fortissimum. Sed dum vino ventrique collum flectunt, regnante Ottonis infortunio victores in turpem fugam desinunt. Ultimum et lacrimabile bellum confecit cum nudis Sarracenis, quorum dum ultra incredibilem modum numerus excrevit, caede cadaverum lassa dextra defecit et bellantium heroum virtus fracta succubuit. Stratus ferro cecidit flos patriae, purpureus decor flavae Germaniae, plurimum dilectus augusto caesari. Qui cum stupentibus oculis nefas horret, tandem pudet quia mulierem audivit, tandem sero paenitet, quia infantilia consilia secutus sententias maiorum proiecit. Quis putas color, quaeve facies talia cernenti erat? Quae tibi, quae magnanime iuvenis, illa dies erat, quando in potestatem Sarracenorum populum Dei traditum vidisti et sub pedibus paganorum christianum decus laceratum aspexisti? Vere ut quidam spiritu canens Domino ait: Cum sis iustus, iuste omnia disponis, eum quoque qui non debet puniri recte condemnas. Quod si augendae christianitatis gratia non terrae causa cecidissent tanti boni, cum aliter nequeat homo natus ad laborem nisi mori debeat, adeo saevum vulnus doloris mater

Vypukla válka s Poláky, jejich vévoda Měšek³¹ svým uměním zvítězil, pokořená německá vypínavost ležela v prachu, bojovný markrabě Hodo³² se s potrhányi korouhvemi obrátil na útěk. Jindy zase nejlepší lid, který král shromáždil, a velmi početné vojsko, jaké už potom nebylo vídat, místo aby statečně bojovalo s pohany, dalo se – bez ohledu na křesťanské bratrství – do války s Karolínskými Franky.³³ Nepřátelé, když viděli, že rozhněvaný císař přichází s celou říšskou mocí, neodvážili se vyčkávat, a protože nemohli odolat útoku statečných mužů, dali se na ústup. Protože je však Otova smůla stále provázela, byli vítězové, když se dali do jídla a pití, zahnáni na potupný útěk. Poslední a žalostnou válku svedl s nahými Saracény: když však jejich počet až neuvěřitelně vzrostl, umdlela nakonec pravice znavená zabíjením a udatnost bojujících hrdinů byla zlomena a podlehla. Porubán mečem zahynul výkvět vlasti, nádherná ozdoba plavé Germánie, lid císaři velmi milý.³⁴ Císař hleděl zrakem ztrnulým hrůzou na svůj zločin; konečně se zastyděl, že poslechl ženu³⁵, pozdě litoval, že dal na dětinské rady a zavrhl názory starších. Jakou barvu měla asi jeho tvář při tomto pohledu? Jak ti asi bylo, hrdý jinochu, toho dne, kdy jsi viděl lid Boží vydaný do moci Saracénů, kdy jsi spatřil ozdobu křesťanstva, jak je pošlapána nohama pohanů? Vskutku, jak řekl kdosi, když z Božího vnuknutí zpíval Pánu: „Jelikož jsi spravedlivý, všechno řídíš spravedlivě, proto považuješ pro svou moc za nedůstojné odsoudit toho, kdo si nezasluhuje trestu.“³⁶

A kdyby alespoň takové množství dobrých lidí padlo pro rozšíření křesťanství a ne území, nepřikládala by

ecclesia pro nihilo curaret. Sed vae nostro miserabili aevo! et nemo rex studium habet, ut convertat paganum, quasi Deus de caelo iubeat. Diligunt honorem suum, o Christe, non lucrum tuum. Post sanctum et imperatorem magnum Constantinum, post optimum Karolum exemplar religionis, ut converterent paganos ad Christum nomen et rem gloriae coram Deo et hominibus pauci acceperunt; et est eheu pro peccatis qui persequatur christianum, et nullus prope dominus rerum qui ecclesiam intrare compellat paganum.

Ergo rex puer cernens caros ablatos, optimates occisos, nescius quo se vertat, irato Deo quo vadat, in maximam filiam criminum desperationem impegit, illud post miseriam sequens, quod poetarum quidam iacens in marmoreis hortis cantat: Una salus victis nullam sperare salutem, emisso equo dedit se in mare. Nat sonipes; ubi lassus cessat, ipse rex nandi peritus super undas diu natat, donec obvia navis Graecorum fessum levat et extra spem carae coniugi et superstiti populo incolumem reddit. Erat, ut accepimus, vivida virtus in eo, fervida et effrena iuventus, manus prompta bello sed rara umquam cum consilio. Multa bona fecit, sed aetas lubrica errare fecit, et plura praecipitatione peccavit. Prope semper perdidit diebus suis, ubi proelium coepit. Extra Theutonum consuetudinem pugnantibus eis secutum est omne infortunium. Est cuius efficiens causa contra Dominum regis tacita offensa.

matka církev této strašlivé a bolestné ráně tak velký význam, protože údělem člověka, který je zrozen k námaze, stejně není nic jiného než smrt. Ale běda našemu bídnému věku, že žádný král neusiluje obracet pohany, jak by to kázal nebeský Bůh. Milují svou slávu, Kriste, nikoliv tvůj zisk. Po svatém a velkém císaři Konstantinovi, po skvělé a vzorné zbožnosti Karlově se jen málokteří ujali před Bohem a před lidmi slavného úkolu přivést pohany ke Kristu. Jsou bohužel vladaři, kteří pronásledují křesťana, ale téměř žádný pán světa, který by přiměl pohana vstoupit do církve.

Mladý král, když tedy viděl, že jeho drazí byli pobiti, jeho páni povražděni, a nevěda, kam by se obrátil a kde by se ukryl před Božím hněvem, upadl do zoufalství, nejhoršího dítěte hříchu. Řídil se v neštěstí tím, co zpívá jeden básník, odpočívající v mramorových zahradách: „Jediná poražených spása je nedoufat v spásu.“³⁷ Pobídl tedy koně a zajel s ním do moře. Kůň plaval, dokud se neunavil, pak přestal. Král sám uměl plavat a držel se dlouho nad vlnami, až ho vyčerpaného vylovila řecká loď, která plula náhodou kolem, a proti očekávání vrátila krále ve zdraví drahé manželce a pozůstalému lidu. Král se vyznačoval, jak jsme už slyšeli, živou udatností, ohnivým a nezkrotným mládím, bojovností, ale jen zřídka rozvahou. Vykonal mnoho dobrého, ale ve své prudkosti se dopustil i mnohých chyb, k nimž ho sváděl jeho nezralý věk. Ve svém životě téměř vždy, kdykoliv začal bitvu, tak ji prohrál; v bojích Němce pronásledovalo všelijaké neštěstí, což nebývá u nich obvyklé. Pravou příčinou toho bylo, že král skrytě urážel Boha.³⁸

OBSAH

PASSIO SANCTI ADELBERTI,
EPISCOPI ET MARTYRIS – – – 8

UTRPENÍ SVATÉHO VOJTĚCHA,
BISKUPA A MUČEDNÍKA – – – 9

Poznámky – – – 101

Doslov (Jiří Sláma) – – – 117

BRUNO
Z QUERFURTU
ŽIVOT
SVATÉHO
VOJTĚCHA

LEGENDA NASCITUR
PURPUREUS FLOS

K VYDÁNÍ PŘIPRAVILA, PŘELOŽILA
A POZNÁMKAMI OPATŘILA MARIE KYRALOVÁ
DOSLOV NAPSAL JIŘÍ SLÁMA

TYPOGRAFIE VLADIMÍR VERNER
VYDALO NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAD. SPOL. S R. O.
V PRAZE ROKU 2017 JAKO SVOU 1689. PUBLIKACI
VYDÁNÍ DRUHÉ, VE VYŠEHRADU PRVNÍ
AA 4,76. STRAN 128
REDIGOVALA ALENA SNELLING
ODPOVĚDNÝ REDAKTOR FILIP OUTRATA
VYTISKLA TĚŠÍNSKÁ TISKÁRNA, A. S.
DOPORUČENÁ CENA 248 Kč

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAD, SPOL. S R. O.,
PRAHA 3, VÍTA NEJEDLÉHO 15
E-MAIL: INFO@IVYSEHRAD.CZ
WWW.IVYSEHRAD.CZ

ISBN 978-80-7429-904-9